

Nr 57.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation m. m.; given Stockholms slott den 31 januari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gunnar Myrdal.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ekklesiastikdepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal.

I årets statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 31, punkt 2) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation för budgetåret 1947/48 beräkna ett investeringsanslag av 1 450 000 kronor. Jag torde nu ånyo få anmäla detta ärende.

Med anlitande av reservationsanslag å sammanlagt 800 000 kronor till Uppförande av byggnader för tekniskt-vetenskaplig forskning, anvisade av 1941 och 1942 års riksdagar, har vid Drottning Kristinas väg i Stockholm upp-

förts en försöksstation, som avgiftsfritt tills vidare disponeras av ingenjörsvetenskapsakademien. Vid försöksstationen bedrivs forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, dels under akademiens egen ledning, dels av fristående forskargrupper och enskilda forskare. Under de senaste åren ha även vissa utrymmen inom byggnaden upplåtits till försvarets forskningsanstalt. De gemensamma kostnaderna för stationens drift — hittills omkring 100 000 kronor årligen — ha i ungefär lika stor utsträckning bestritts av statsmedel och av avgifter från dem som disponera lokalerna.

I skrivelse den 30 november 1944 har *ingenjörsvetenskapsakademien* hemställt, att försöksstationen måtte utbyggas, i första hand med två nya byggnader. Dessa borde i huvudsak givas samma mått och utförande som den nuvarande men i motsats till denna förses med källare. Vardera byggnaden skulle innehålla en volym av omkring 12 700 m³. Kostnaderna för vardera byggnaden, inberäknat kostnaderna för en grundläggande utrustning av laboratorier, uppskattade akademien till 1 200 000 kronor. För närmare kännedom om innehållet i skrivelsen torde jag få hänvisa till SOU 1946: 27, s. 300—301.

Sedermera har akademien i skrivelser den 31 augusti 1945 och den 2 september 1946 hemställt, att medel måtte anvisas för uppförande av den ena av ifrågakvarande byggnader. Härjämte har akademien, som vid förstnämnda skrivelse fogat fem ritningar över nybyggnaden, dels den 9 november 1946 överlämnat en av byggnadsstyrelsen i ärendet upprättad situationsplan, dels den 18 januari 1947 inkommit med specifikation över kostnaderna för den nya byggnadens inredning och utrustning.

Enligt akademiens förslag skulle byggnaden innehålla — förutom trappor, korridorer, toaletter och vissa andra allmänna utrymmen — lokaler för i huvudsak följande ändamål.

1) Läder- och garveriforskning	omkring 550 m ² .
2) Färg- och fernissforskning	» 220 »
3) Motorlaboratorium	» 225 »
4) Frys- och kylavdelning	» 125 »
5) Instrument- och mätmetodik	» 125 »
6) Fotografisk avdelning	» 60 »
7) Bränsleteknik och disponibelt	» 50 »
8) Förråd m. m.	» 165 »
9) Forskningsdubletter	» 225 »
10) Forskarbostäder	» 40 »
11) Maskinistbostad	» 50 »

I fråga om behovet av lokaler för läder- och garveriforskning må först anföras följande uttalande av *ordförandena i svenska garveriidkareföreningen, läderföreningen samt i stiftelsen garverinäringens forskningsinstitut* i en gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 februari 1945, i vilken de understött akademiens begäran om anslag till nybyggnad vid försöksstationen.

Stiftelsen garverinäringens forskningsinstitut bildades år 1943 och som medlemmar i densamma ingå alla större företag inom lädervaruindustrien,

ett flertal skinnberederier samt landets två garvämnesfabriker. Stiftelsen har förhyrt lokal i Hälsingborg och inrättat ett mindre, provisoriskt laboratorium, vilket förestås av den framstående garverikemisten, professor E. Stiasny. Vid laboratoriet äro tre medarbetare anställda. Sedan laboratoriet inrättades, ha undersökningar utförts rörande framställning av syntetiska garvämmen, varjämte utredningar verkställdes bland annat rörande antimögelmedel för garverier, normer för saltning och konservering av hudar m. m. Det har härunder visat sig att utrymme och resurser på laboratoriet äro mycket begränsade. Särskilt är behovet av lokaler och anordningar för utförande av garvningsförsök i halvstor skala synnerligen stort. Detta har gjort att en del planerade undersökningar måst uppskjutas.

Från representanter för garveriindustrien ha önskemål framförts om att ett nytt, fullständigt forskningsinstitut inrättas utan dröjsmål, så att en mera omfattande allmän läderforskning kan komma igång så snart som möjligt.

Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har i sitt slutbetänkande (SOU 1945: 40, s. 40—60) till behandling upptagit frågan om läderforskningens ordnande samt därom bland annat anfört följande.

Läderindustrien är av en stor betydelse såväl i fråga om samlat tillverkningsvärde som i fråga om produktionens outhärlighet i vår folkhushållning. Fabrikationsprocesserna bilda ett omfattande och delvis svårbemästrat forskningsområde, där man å ena sidan har de huvudsakligen läderkemiska problemen inom garverinäringen och å andra sidan de till stor del fabriktionstekniska inom skoindustrien. Trots de obestridliga behoven av vidgad läderforskning anser dock utredningen sig icke för närvarande böra föreslå inrättande av något fristående institut för forskning på detta område. Av flera skäl, bland annat bristen på forskarpersonal, synes forskningen för mindre omfattande produktionsområden åtminstone tills vidare böra tillgodas med institutioner eller laboratorier, inordnade inom redan befintliga forskningsorganisationer, exempelvis inom någon av de tekniska högskolornas eller inom ingenjörsvetenskapsakademiens organisation. Statens stöd åt forskningen kan i sådana fall till art och omfattning smidigt anpassas efter förhållandena och efter prövning av statens tekniska forskningsråd finansieras av anslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning.

Den av utredningen ofta framhållna betydelsen av samverkan mellan å ena sidan central teknisk forskning, särskilt sådan av grundläggande art, och å den andra sidan högre teknisk undervisning talar för att en institution för central läderforskning helst bör förläggas i närheten av endera av tekniska högskolan i Stockholm eller Chalmers tekniska högskola i Göteborg. Utredningen har vid bedömning av de olika synpunkterna på förläggningsfrågan funnit att öfvervägande skäl tala för en förläggning till Stockholm, helst i lokal anknytning till tekniska högskolan och statens provningsanstalt.

Med hänsyn till forskningsarbetets karaktär av till stor del industriell forskning, delvis bedriven som storskaleförsök, och med hänsyn till att industrien själv bör leda verksamheten, torde det icke vara lämpligt att inordna densamma i tekniska högskolans organisation. Ej heller synes det motiverat att söka inrymma forskningsverksamheten i fråga inom statens provningsanstalts organisation. Däremot skulle verksamheten bli likartad med den forskning och försöksverksamhet, vilken på vissa andra områden bedrivs under ingenjörsvetenskapsakademiens hägn.

Utredningen förklarar sig tillstyrka, att ett laboratorium för läderforskning inrättades under akademiens hägn samt att denna forskningsverksam-

het erhöle fortsatt ekonomiskt stöd genom medverkan av statens tekniska forskningsråd eller på annat sätt.

Behovet av lokaler för färg- och fernissforskning har behandlats av *stiftelsen svensk färg- och lackforskning* i en den 30 november 1945 dagtecknad skrivelse, i vilken stiftelsen bland annat anfört.

En livskraftig och gentemot utlandet konkurrenskraftig inhemsk färgtillverkning är av betydelse bland annat med hänsyn till de ökade behov av målningsmaterial, som kunna förutses vid en stegrad byggnadsverksamhet samt till de ökade anspråken på höjda kvaliteter hos färger och lacker från industriens sida. Utvecklingen inom färg- och lackindustrien har haft till följd att de större och i viss utsträckning även de medelstora företagen inom denna industri upprättat egna laboratorier och anställt kemister med högre teknisk utbildning.

Behovet av central tekniskt-vetenskaplig forskning och dokumentation inom färg- och lackbranschen har länge varit kännbart. På grund av olika orsaker dröjde det emellertid till slutet av år 1943 innan planerna på ett färg- och fernissindustriens forskningsinstitut togo definitiv form. I november detta år beslöto tolv av landets större färg- och fernissfabriker att bilda stiftelsen svensk färg- och lackforskning med ändamål att upprätta och driva ett forskningslaboratorium, benämnt svenska färg- och fernissindustriens forskningslaboratorium. Verksamheten påbörjades vid mitten av år 1944 i provisoriska lokaler inom statens hantverksinstitut och har huvudsakligen omfattat utredningar och försök i avsikt att åstadkomma en enhetlig nomenklatur samt officiella normer för branschens produkter, innefattande även standardiserade analys- och provningsmetoder. Dessutom pågå en del speciella undersökningar, bland annat avseende att utnyttja vissa svenska råvaror vid lacktillverkningen. De utrymmen som stå till förfogande inom hantverksinstitutet äro emellertid nu tagna i anspråk till bristningsgränsen. För forskningsarbetets rationella bedrivande och den programliga utvidgningen av verksamheten är det därför nödvändigt att större och för sitt ändamål mera avpassade lokaler kunna erhållas. Ingenjörsvetenskapsakademiens förslag att lokaler för färg- och fernissforskning skola upplåtas i den planerade nybyggnaden vid akademiens försöksstation är en god lösning av lokalfrågan.

Beträffande övriga utrymmen i den nya byggnaden har *ingenjörsvetenskapsakademien* anfört i huvudsak följande.

Motorlaboratorium. För att bereda plats för försvarets forskningsanstalts arbeten ha undersökningarna beträffande motorbränsle måst flyttas till provisoriska lokaler inom den nuvarande försöksstationen. Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har uttalat sig för att ett för flera intressenter gemensamt organ skulle skapas för att upptaga undersökningar inom området för motorer, motorbränsle och motorfordon. Särskilt från representanter för försvarsmakten har poängterats att ett sådant centralt och obundet forskningsorgan skulle vara av värde, och akademien är också beredd att föra denna sak framåt, så snart erforderliga lokaler kunna påräknas. De nu använda provisoriska lokalerna kunna ej komma i fråga i detta sammanhang.

Frys- och kylavdelning. Inom det tekniska forskningsarbetet framkomma ständigt behov av att kunna utföra försök vid lägre temperaturer. Meningen är, att den tilltänkta avdelningen skulle fungera som en servisavdelning och ställa kyl- och frysrum till förfogande för övriga avdelningar inom försöksstationen samt även i mån av behov stå utomstående forsk-

ningsinstitutioner till tjänst och på sådant sätt komplettera den vid försvarsväsendets kemiska anstalt planerade kylrumsanläggningen, vilken givetvis i främsta rummet skall tjäna försvarets syften.

I n s t r u m e n t - o c h m ä t m e t o d i k. Mättekniken är av fundamental betydelse för såväl vetenskaplig utveckling som industriell precisionstillverkning. Framsteg inom mät- och instrumenttekniken måste grundas på samarbete mellan mättekniskt inriktade experter från skilda fack samt konstruktörer och finmekaniker. Det måste därför vara förmånligt, om mättekniskt utvecklingsarbete kan centraliseras till ett institut. Så har också i många fall skett utomlands.

Inom landet finns icke någon så stark instrumentindustri, att den kan bära ett eget centralinstitut. Det har varit och är alltjämt för akademien en väsentlig uppgift att främja utvecklingen på detta område. Till arbetsprogrammet hör även att inom landet sprida upplysning om de framsteg beträffande mätmetodik och mätinstrument, som göras i andra länder. Syftet med det här föreslagna mätlaboratoriet skulle alltså vara att skapa ett litet mättekniskt centrallaboratorium för bearbetning av instrumentproblem inom akademiens verksamhet. Därigenom skulle också kunna ordnas samarbete mellan mätexperter från olika forskningsgrenar och där skulle från främmande länder uppsamlade nyheter inom mättekniken kunna granskas, bland annat så att forskaren på ort och ställe finge pröva nya metoder och instrument.

F o t o g r a f i s k a v d e l n i n g. Fotografien utgör ett väsentligt hjälpmedel vid allt vetenskapligt arbete. Meningen är att här i anknytning till det mättekniska institutet bereda plats för ett laboratorium, som dels skall utveckla speciella fotografiska metoder som hjälpmedel för den tekniska forskningen, dels skall fullgöra erforderlig fototjänst åt försöksstationens forskningslaboratorier ävensom i den mån så önskas åt närbelägna forskningsinstitutioner.

B r ä n s l e t e k n i k o c h d i s p o n i b e l t. Då det visat sig att utrymna för bränsleteknisk forskning inom den förefintliga byggnaden ej äro tillräckliga, räknar akademien med att ett mindre utrymme erfordras för detta forskningsområde inom den planerade byggnaden. Därjämte gäller, att ett stort antal forskningsbehov av mer tillfällig art anmält sig och att man hos akademien förhört sig angående möjligheten att för längre eller kortare tid disponera plats inom akademiens laboratoriebyggnader. I flertalet fall har akademien nödgats avvisa sådana önskemål. Då goda ansatser till forskningsarbeten och undersökningar härigenom löpa risk att bli oinbetgjorda, finner akademien det i högsta grad önskvärt, att inom den planerade byggnaden beredes plats för sådana icke på förhand förutsedda arbeten.

F ö r r å d m. m. Det är av största vikt att förstklassiga och rikliga förrådsutrymmen finnas till förfogande i ett laboratorium för teknisk forskning. På grund av att akademien nu nödgats i en byggnad koncentrera de forskningsuppgifter, som äro mest angelägna, ha förrådsutrymmena i byggnaden måst inskränkas till det oundgängligen nödvändiga.

F o r s k n i n g s d u b l e t t e r. Dessa små laboratorier avse att bereda plats för en forskare jämte ett eller två biträden. De äro särskilt avsedda för yngre forskare, som efter att ha genomgått teknisk högskola såsom stipendiater bedriva forskningsarbete för licentiatexamen eller för vinnande av doktorsgrad. I försöksstationen skulle sådana forskare beredas tillfälle att arbeta i lämplig miljö.

F o r s k a r b o s t ä d e r. Förutom för forskare från olika delar av landet, som för någon tid arbeta inom försöksstationen eller någon av dess granninstitutioner, komma dessa bostäder att behövas för stipendiater från

utlandet. En av förutsättningarna för att vårt land skall kunna inhämta tekniska erfarenheter från utlandet genom att sända yngre vetenskapsmän utrikes är att man i utbyte kan mottaga utländska forskare, vilka kunna arbeta under gynnsamma förhållanden.

M a s k i n i s t b o s t a d. I och med en utvidgning av försöksstationen blir en bostad för maskinist inom stationen oundgänglig. I den nuvarande byggnaden finns ingen sådan bostad.

Byggnadskostnaderna har akademien i 1945 och 1946 års framställningar beräknat till 1 250 000 kronor. Akademien har därvid förutsatt, att 100 000 kronor av detta belopp skulle användas till att förse byggnaden med fullständig laboratorieinredning, inbegripande viss apparatur för de till allmän tjänst stående laboratorieavdelningarna, frys- och kylavdelningen och fotografiska avdelningen. I övrigt skulle det ankomma på de enskilda laboratorieinstitutionerna att själva anskaffa erforderlig utrustning.

I skrivelsen den 18 januari 1947 har akademien lämnat följande uppställning över inrednings- och utrustningskostnaderna.

Utökning av telefonväxel samt signalanläggningar	kronor	10 000
Speciella ledningsnät (ängledning, tryckluftledning, destillerat vatten)	»	20 000
Travers	»	5 000
Laboratorieinredning (arbetsbord, skåp, våghyllor, titrerbord m. m.)	»	23 000
Förrådsinredning (fasta och flyttbara hyllfack m. m.)	»	5 000
Elektrisk armatur	»	10 000
Lokal verkstadsutrustning (borrmaskiner, skruvstycken m. m.)	»	15 000
Administration och oförutsett	»	12 000

Summa kronor 100 000.

I skrivelsen har akademien vidare förklarat, att det varit dess förhoppning att i utrustningsplanen kunna medtaga en kylanläggning med ett beräknat belopp av 20 000 kronor. Inom den tidigare angivna ramen för inrednings- och utrustningskostnaderna vore detta icke möjligt. Om byggnadskostnaderna bleve mindre än beräknat, önskade emellertid akademien installera kylanläggningen med anlåtande av inbesparade byggnadsmedel.

I anslutning till utbyggnadsplanerna har akademien i förenämnda skrivelse den 9 november 1946 hemställt, att det till akademien upplåtna området å Norra Djurgården måtte utvidgas till att avse den areal, som betecknats med bokstäverna A—B—I—K—A å den av byggnadsstyrelsen upprättade situationsplanen.

I ärendet ha infordrade utlåtanden avgivits av riksmarskalksämberet, som bifogat yttrande från intendenten för Djurgården, byggnadsstyrelsen, styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm, som bifogat yttrande från högskolans lärarkollegium, kommerskollegium, som bifogat yttrande från Sveriges industriförbund, statens tekniska forskningsråd samt 1945 års markkommission.

Frågan om behovet av den nya byggnaden har behandlats i

fyra remissutlåtanden, vilka samtliga utmynna i en tillstyrkan av akademiens framställning.

Kommerskollegium har bland annat anfört, att en bland de mera elementära förutsättningarna för att de tekniskt-vetenskapliga forskningsuppgifterna skulle kunna lösas och i varje fall för att arbetet härpå skulle kunna bringas upp på ett med utlandet något så när jämbördigt plan vore avhjälpandet av nuvarande brist på tidsenliga laboratoriebyggnader. Tillkomsten av den av akademien föreslagna nybyggnaden finge betraktas som en grundläggande förutsättning för ett forskningsarbete under tidsenliga och effektiva former inom viktiga områden av vårt industriella liv.

Sveriges industriförbund har bland annat uttalat följande.

Av ingenjörsvetenskapsakademiens motivering och av vad förbundet inhämtat hos de närmast berörda industribranscherna har framgått, att den utvidgning och förbättring av forskningsresurserna på flera områden, som åsyftas med akademiens framställning, skulle komma att tillgodose viktiga forskningsbehov, som hittills icke alls eller i vart fall endast genom provisoriska anordningar eller eljest icke på ett tillfredsställande sätt tillgodosetts. Tanken att inom akademiens försöksstation koncentrera forsknings- och försöksanstalter, vilka var för sig icke äro av den storleksordning, att de motivera fristående institutioner, synes förbundet ur olika synpunkter lämplig och värd att stödjas. Anordningen medför, såsom även akademien framhållit, bland annat den fördelen att icke någon forskningsinstitution fastlåses inom vissa bestämda lokaliteter utan att tillgängliga utrymmen, om så anses önskvärt, kunna disponeras för andra behov än de från början avsedda. Att ett visst reservutrymme skapas för framtida behov förefaller också med hänsyn till den tekniska forskningens snabba utveckling och fortgående specialisering välbetänkt. Ävenledes torde det vara lämpligt att främja forskningsverksamhet och internationellt forskarumgänge genom att, på sätt akademien föreslagit, bereda särskilda forsknings- och bostadsutrymmen inom den för dylik verksamhet stimulerande miljö, som en anstalt av denna typ och omfattning bör utgöra.

Statens tekniska forskningsråd har i huvudsak anfört följande.

Inom industrien uppträda ofta större forskningsuppgifter av sådan art, att de ej kunna utföras i befintliga laboratorier. I regel är det då frågan om problem, som intressera ett flertal företag, vilka var för sig anse sig vara ur stånd att ensamma ställa utrymmen och utrustning till förfogande. Ofta äro emellertid dessa frågor av stor allmän betydelse. I dylika fall och vid de undersökningar för det allmännas räkning, som ingenjörsvetenskapsakademien låter utföra, speciellt då vid försöken i halvstor skala, har en försöksstation sådan som den tidigare uppförda visat sig vara av mycket stor betydelse. De utrymmen som nu stå till buds ha emellertid visat sig vara för knappa, varför behov av en utvidgning föreligger.

Styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm har framhållit, att nybyggnaden vore avsedd att utnyttjas för forskningsverksamhet på områden av stor ekonomisk betydelse för landet, områden inom vilka forskningen nu måste bedrivas i provisoriska lokaler. Styrelsen har även vitsordat behovet av lokaler, där högskolans licentiander kunde utföra forskningsarbeten.

I fråga om byggnadskostnaderna har endast *byggnadsstyrelsen* uttalat sig. Styrelsen, som i utlåtande över 1945 års framställning beräknat

kostnaderna för uppförande av nybyggnaden vid försöksstationen till 1 150 000 kronor, har i utlåtande över 1946 års framställning förklarar, att dessa kostnader till följd av prisstegringen borde uppskattas till 1 350 000 kronor.

Den av ingenjörsvetenskapsakademien begärda markupplåtelsen har icke givit remissmyndigheterna anledning till erinran. Riksmarskalks-*ämbetet* har dock förklarar, att upplåtelsen endast borde medgivas under vissa villkor, bland annat att — kostnadsfritt för Djurgården — före byggnadsarbetets påbörjande utmed den nya laboratoriebyggnadens västra gräns i samråd med djurgårdsförvaltningen tillfartsväg anlades såväl till laboratoriebyggnaden som till Djurgårdens markområde söder om densamma, att erforderlig stängselförflyttning vid Djurgårdens sågverk företoges samt att de träd, som behövde fällas, avverkades och transporterades till djurgårdsförvaltningens upplagsplats.

*Departements-
chefen.*

Den tekniska forskningen i vårt land har under senare år erhållit ökat statligt stöd. Stödet har givits i olika former, beroende på forskningsverksamhetens art och omfattning. För fyra större forskningsgrupper — trä-, metall-, textil- och konserveringsforskning — ha statsmakterna anvisat medel för uppförande och utrustning av särskilda forskningsinstitut och även iklätt sig viss del av driftkostnaderna för instituten. För teknisk forskning inom andra områden har statens stöd hittills företrädesvis givits i form av penningbidrag från reservationsanslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m., vilka anvisats efter förslag av statens tekniska forskningsråd. Däremot har staten som regel icke ställt särskilda lokaler till förfogande för de forskare, som erhållit sådana bidrag. De ha varit hänvisade att utföra sina arbeten inom befintliga utrymmen vid industriföretag, tekniska högskolor m. m.

Forskningen inom kraft- och bränsleområdet är av så allmän natur, att den icke kan omhändertagas av någon bestämd industrigrupp. Den har därför kommit att intaga en viss särställning. För att tillgodose behovet av denna forskning, i vilken staten har ett direkt ekonomiskt intresse, har riksdagen anvisat medel till uppförande och utrustning av en försöksstation, vilken tills vidare kostnadsfritt ställts till ingenjörsvetenskapsakademiens förfogande.

Redan då denna byggnad planerades, väcktes frågan om anvisande av medel till lokaler, avsedda att upplåtas åt enskilda forskare och forskargrupper för forskning inom andra områden än kraft- och bränsleområdet. Bland annat med hänsyn till den då pågående utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande ansåg emellertid dåvarande departementschefen, att frågan tills vidare borde anstå. Sedermera har utredningen uttalat, att forskningen för mindre omfattande produktionsområden, vilka icke kunde påräkna särskilda forskningsinstitut, borde tillgodoses med institutioner eller laboratorier, inordnade inom redan befintliga organisationer, exempelvis någon av de tekniska högskolorna eller ingenjörsvetenskapsakademien. Av den förut lämnade redogörelsen framgår otvetydigt, att behovet av lokalutrymmen för dylik forskning är mycket stort. En utbyggnad

av försöksstationen med ytterligare en byggnad skulle kunna täcka lokalbehovet för en del av dessa mindre omfattande forskningsfält. Då jag anser det i hög grad ligga i statens intresse att även forskning av detta slag beredes ett mera effektivt stöd än det som nu utgår i form av penningbidrag, och då detta för en rimlig kostnad kan givas genom att staten åtager sig att uppföra den av akademien föreslagna nybyggnaden, tillstyrker jag att denna kommer till utförande samt att staten påtager sig vissa kostnader för dess utrustning och inredning.

Akademien har i detalj planerat byggnadens användning. Mot planen har jag icke något att invända. Det synes sålunda önskvärt, att en stor del av lokalutrymmena upplåtes till läder- och garveriforskning och att tämligen betydande utrymmen avdelas för färg- och lackforskning samt för motorlaboratorium. Förslaget att bereda plats för forskningsdubletter, lämpade för yngre vetenskapsmän, finner jag särskilt beaktansvärt, liksom även förslaget att inreda ett par anspråkslösa forskarbostäder, vilka skulle kunna användas av gästande svenska eller utländska forskare. Erfarenheterna från den nuvarande byggnaden giva vid handen, att servisavdelningar och förråd bör givas tämligen stort utrymme.

Emellertid vill jag understryka, att planen för byggnadens användning ej bör vara bindande för framtiden. Det bör sålunda stå akademien fritt att, om ändrade förhållanden inträda, upplåta lokalerna för forskning inom andra områden än de, som nu synts akademien särskilt betydelsefulla. Som förutsättning härför bör dock gälla att akademien anser sig kunna konstatera att den avsedda forskningen är att betrakta som grundforskning eller tillämpad forskning av principiell natur. Tillämpad forskning, som väsentligen omfattar laboratoriearbete av rutinkaraktär, bör sålunda icke tillåtas inom försöksstationen.

Kostnaderna för byggnadens uppförande torde i enlighet med byggnadsstyrelsens senaste uppskattning böra beräknas till 1 350 000 kronor.

För inredning och utrustning av nybyggnaden har ingenjörsvetenskapsakademien beräknat en kostnad av 100 000 kronor. Jag förordar, att medel anvisas för dessa ändamål. Därvid torde inredningskostnaderna böra beräknas till 50 000 kronor och utrustningskostnaderna till samma belopp. I likhet med akademien förutsätter jag, att det skall ankomma på de forskare och forskargrupper, till vilka lokalerna komma att upplåtas, att själva anskaffa specialutrustning. Härigenom komma statens direkta kostnader för inredning och utrustning av den nya byggnaden att uppgå till endast omkring en tredjedel av motsvarande kostnader för den bränsletekniska försöksstationen.

Medel till såväl byggnadens uppförande som dess inredning och utrustning torde böra anvisas under budgetåret 1947/48. Å riksstaten för nämnda budgetår bör följaktligen för byggnadens uppförande och inredning å kapitalbudgeten uppföras ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor och för byggnadens utrustning å driftbudgeten ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Därest det skulle visa sig att förstnämnda belopp bleve tillräckligt för att

även bekosta den av akademien önskade kylanläggningen, vilken kostnadsberäknats till 20 000 kronor, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida denna anläggning skall komma till utförande eller icke.

Den nya byggnaden bör disponeras avgiftsfritt av ingenjörsvetenskapsakademien, så länge statsmakterna så finna lämpligt. Den synes böra förläggas till den plats som föreslagits av akademien, d. v. s. omedelbart sydväst om den nuvarande försöksstationen vid Drottning Kristinas väg. Jag tillstyrker, att det till akademien upplåtna området å Norra Djurgården utvidgas till att avse den mark, som å den i ärendet åberopade situationsplanen utmärkts med bokstäverna A—B—I—K—A. Upplåtelsen torde böra ske på de villkor, som angivits i riksmarskalksämhetets förutnämnda skrivelse. De obetydliga kostnader som härigenom kunna åsamkas statsverket, torde kunna bestridas från anslaget till byggnadens uppförande och inredning.

I det föregående har jag nämnt, att de gemensamma kostnaderna för driften av den bränsletekniska försöksstationen uppgått till i runt tal 100 000 kronor årligen samt att dessa kostnader i ungefär lika stor utsträckning bestritts av statsmedel och av avgifter från dem som disponera lokalerna. Tillkomsten av den nya byggnaden kommer självfallet att medföra en ökning av driftkostnaderna för akademiens försöksstation, även om man icke behöver räkna med en fördubbling därav. Kostnaderna för administration, för drift av servislaboratorierna samt för eldning torde sålunda icke behöva undergå någon mera väsentlig stegring. I avvaktan på närmare utredning är jag icke beredd att nu taga ställning till frågan huruvida de ökade driftkostnaderna till någon del böra bestridas av statsmedel eller helt böra bekostas av inflytande avgifter.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1947/48 anvisa ett in-

vesteringsanslag av kronor 1 400 000;

dels ock till Utrustning av nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Gustaf Gyllenhaal.